

ձկայրեաց սպասուած պարէնը գրուել է Գիտերի նաեւ որ ժուռուտան սպարապետին գունդը գրեթէ բոլորովին քայքայած՝ Վիգորիա ամրոցը կը ժողովուրի, եւ թէ բրիտանական—սպանական զուգը մը Ուէլլինկիմն զքանի առաջնորդութեանի իրենց օգնութեան կու գայ, Գիւրաւ կենար ենթագործիլ որ Վիգորիայի կողմերը շոյն օրերն անհրաժեշտ ճակատ մը տրուի, անոր համար անհամեմատ նշանակութիւն ունէր, ի թէ մինչեւ շոյն ժամանակ զաղկեական բանակին ոչ պարէն ոչ աւազմամբեր ընդունէր: Վերջապէս որոշած էր Մարգիդ ճակատ տալ, ինչ որ ալ տրտէր:

(Հարաւստիք):

ՄՅԵՐԵՐԵՐ

ՆՈՐԱՆՈՒՐԵ

Նորադիպա քաղաք:

Պաղբի Եւրոսկայացոց հին Վեգու լճին քաղաքը մտերս հողերու տակ գտաւ: Բազմութիւնս մը խնցիկեայ, անգապղնձեայ անօթոց եւ զինուոց կը գտնուին մէջ:

Ուկկոյ ճոր հանքեր:

Թաւմանիս՝ Լէյլէ լեւան քով (Աստաբլիս) սակեայ Նոր հանք մը գտնուեցաւ, պետական աշխարհագրական մեծամեծ յոյսեր կու տայ: Նոյնպէս Նիւ—Վինեյի գերմանացի դատաւարալը՝ Վոմս Ելայինց Լուրն ծովածոցին մէջ սակի գտաւ:

Նոր մոլորակի ս'այ:

Վնցեալ տարի Գեկու. 22ին Փետրուս Նոր մուրալի մ'այ նմարեց ի Գլինթըն (Նիւ—Եորգ): Գեկու. 22ին գտնուած գիւրն 10 18 աստ. 30 վայրկ. ուղիղ ելք, եւ 4 աստ. 10 վայրկ. գեպ հիւսիս խոտորումն: Այս մուրալին երկրաստաներոց աստիճան մեծութեամբ աստեղ պէս լուսաւոր է: Գեկու. 26ին նաեւ Վինեյի գիտանոցն տեսնուեցաւ:

Ղուանկար տաշա տինգիւրոց:

Բարդի Գիտութեանց Համալսարանը գիտնական մեծ գործոյ մը ձեռնարկած է, այսինքն՝ բովանդակ երկինց լուսանկարական պատկերը պիտի առնուի եւ տիեզերագրական առաջ մը պիտի յօրինուի: Այս մեծ գործը հողագնդոյս վրայ սփռեալ գիտանոցներէն 10—12ին պիտի յանձնուի: Աստիքի միասին 6—7000 լուսանկարական պատկերներ պիտի պատրաստեն, որոնցմէ 1600 պատկերքը երկնային առաջ մը պիտի կրկնուի, որ գրեթէ 20—30 միլիոն աստղ պիտի բովանդակէ: Այս հայապարծ առաջինի գլուխ հանելու համար, ինչպէս կը կարծուի, 20 տարի պէտք է: Ստիկայ աստեղագիտական ձեռնարկութեանց ոչ միայն մեծագոյնն, այլ եւ առաւել նշանակարաւորն է: Անրի Եղբարց արդէն առած աստեղաց լուսանկար պատկերին վրայէն դատելով՝ կարելի պիտի ըլլայ այժմու մեծամեծ հեռագրանքով լուսանկարել՝ ոչ միայն

տկար լուսոյ այն կէտն ալ՝ որ Հերշելի հեռագրատու կը նմարուի, այլ եւ այնպիսի հաստատուն աստղներ, որոնք այժմու մեծամեծ հեռագրանքով ուղղակի չեն երեւար: Ըստ այսմ՝ այս առաջին պիտի բովանդակէ ինչ որ արդէ մարդկութիւնն յերկին նշմարել կը յուսայ, եւ այն՝ անոխալ եւ անվերջ: Եթէ այս Նաւանորթի թիւնը ժամանակ ժամանակ կրկնուի — որուն արդէն միտք կայ — այն ասեմ աստեղագէտն իւր սենեկին մէջ գրասեղանին վրայ աստղաի պատկերներն համեմատելով՝ պիտի կարենայ իմանալ թէ ո՞ր աստղն աստղափոխուած է, Գիսգոնէն (Neptune) անդին ի՞նչ աստեղք կան, միլիոնաւոր մոլորակաց մէջն ո՞րը շուր յերեւան ելաւ եւ օրն անհետացաւ. միով բանիւ՝ տիեզերաց շնչին փոփոխութիւնն ալ պիտի լսուեւէ:

ՏՆՏԵՐԵԿՆԵ

Գիշերողան քոյա:

Հուանգի խուցն եւ բնագործարպէսներն անր լոյս փառելը ցանկալի է: Աս այս՝ քարաքիթից կանթեղնի լոյսը տկարացընելով՝ փառ պահելը՝ թէ հիւանդաց եւ թէ առողջներու ճանապարհով փառագաւոր է. վրան զի գիշերն ամբողջ կը ծխէ եւ խուցը փռասկար կաղով կը լեցուի, շատ անգամ ալ կանթեղնի ներք կը բռնկի: Պէտք է բնածարպի ճրագին (սփորմիւր) բուծիւր մինչեւ այրած սեւ մասը մանրամաղ աղով ծածկել: Այսպէսով ճրագը՝ տկար ու հաւասար բացով եւ այնպէս քիչ կը վառի որ ոչինչ կտոր մը գիշերն ամբողջ կը բաւէ:

Բոժոժառոր օճի խոժողանքի դեղ:

Օճայրի փորձաւոր օճոր մը կ'ըսէ, թէ բեւեկին իւղը (huile de térébenthine) բոժոժառոր օճի խոժողանքի արմատական դեղն է: Պէտք է բեւեկին իւղոյ չէլը վերջին վրայ զլիկվալ բռնէ: Բեւեկին իւղն այս կերպով վերջին մէջն թոյնը կը հանէ կ'առնու:

Սկիւրնաւորի դարման:

Չեռաց եւ մարմնոյ ուրիշ մասանց սկիւրնաւոր կամ վերաց՝ հետեւեալ դեղը կը գործածուի: Երկու հաւկիթի ճերմկուց փրփրացընէին ետեւէ երկու միջակ գգալ ձէլէ կը լեցուի եւ երկուքը լաւ կը խառնուի, եւ փափուկ կտակուց բարձիկ մէջ գրած վերաւորած կամ սկիւթած մասին վրայ կը կապուի:

Ղուացքի աժամ օճաւ:

Լուացքի գործածուած օճաւին կէտը կը խնայուի եւ առանձին սպտակութիւն կը տրուի լուացքի, իժէ 30—40 լտր ընդ մէջ ամ մը մալուր սակեղանի (borax) ձգուի: Ասորմուրքի եւ այլ աղին նիւթոց համար քիչ մ'առելէ կը գրուի: Ոսկերական կտակեղնաց զիջ մասերն, ինչպէս ստան:

Խոլանկար մարքը:

Պէտք է 190 կրամ եղնաղի (fiel de boeuf) 190 կր. քաղաք, 110 կր. անուշադրի ոգի (esprit

de sel ammoniac) եւ 45 կր. աղ՝ գոյց անօթոյ մէջ (իրը 24 ժամ) թորոյւ մինչեւ որ աղը լուծուի: Այնուհետեւ պէտք է այս լուծուածքը խառնել եւ փափուկ խողանակ մը մէջ թափաւելով պատկերը խողանակէ: Յետոյ պատկերն առ ի չեղ զննելով՝ իմաց պող չոր սրկելու է, եւ չորանէն ետեւ չնարակելու է:

Դոստանդինաց յօնըր մարմնէ:

Հաջարի, խմորի եւ այլ բժէքը կը մաքրուին լոկ լաւալով տաք ջրով՝ որուն մէջ քիչ մը վենետական օճառ լուծուած ըլլայ: Նոյնպէս կը մաքրուին արեան բժէքը: Իսկ պտղայ, թանաքի, կարմիր գինւոյ եւ այլ բժէքը կտանդինաց վրայէն կը մաքրուին շատ անօր ծծմբոյ թթուով կամ ջերմ՝ բլրարջով: Իսկ բամբակեղինաց կամ մետաղ-ակեղինաց վրայէն կը շանուին զաւշ ջրով՝ որուն մէջ վենետական օճառ լուծուած ըլլայ, եւ կամ անօր անուշադրի ոգի: Քրտանց բլծն կը շանուի խառնուրդով մը որ կը բաղադրուի 1 մաս անուշադրի ոգի, 3 մաս գինւոյ ոգի եւ 3 մաս ծծմբոյ եւ թէքը: Ասով լուաւէն ետեւ պէտք է անմիջապէս ջրով ալ լուալ:

ՄԱՆԵՐԱԼՈՒԹԻՔ

Արեւն ինչ ազդեցողութիւն ունի տպականոյ վրայ:

Վերադոն ժամանակներս միտ գնելով տեսնուեցաւ, որ ապակեայ շէնքերուն մէջ գրուած փոշեւտակ նիւթերն շէնքերուն ան ներքին երեսին վրայ կը կաշին՝ ուր արեւու ճառագայթներն առաւելապէս կ'ազդեն, իսկ շէնք ուրիշ կողմերն, օրինակի աղազաւ ցուցակին կողմէն վրայ, բնու շէնք կ'աշիք: Այս երեւոյթն՝ արեւու ճառագայթներէն յառաջ եկած ապակեայ երկտարականութեամբ կը մեկնուի: Բայց կան ինչ ինչ փոշիներ, որոնց վրայ այս երեւոյթն շատ լայտնի կ'ըլլայ: Առնուիք ջինիլ եւ չոր փորձանակ (épreuve), եւ կամ մաւթ տեղ գրուած զրնամբէ. ճերմակ ապակեայ անօթ մը, մէջը տակաւի մի չոր ու մանրամաս ընակաղնի եւ կամ գայականեծ (gaïac) լեցընէնք, բերանը խցանով զոցէնք, քառորդի չափ արեւու մէջ թողուիք: Բայց այնպէս գնենք՝ որ ճառագայթներն փոշոյն վրայ չլինան: Եթէ քառորդէ մ'ետքը՝ ապակին շարժենք, փոշին ապակոյն ներքին կողմէն այնպէս կը կցի, որ ապակին անթափանցիկ կ'ըլլայ: Այս երկտարական ազդեցութիւնն՝ բնեական իւր դերու վրայ առաւել սաստիկ է, եւ ոգն (ozon) բնուած կազ ծնանելով զանոնք կ'օրհորացընէ:

Չկանց տարիքը:

Հայտ լուած բան է՝ թէ ձկուիք երկայնական են: Ասոր վրայ Պր. Գերա (Baird) Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Կնիտրու-թիւն խանձնագողովոյն անաղմբ՝ կը ծանուցանէ ինկորպան թերթի մը մէջ՝ թէ ծածանը (carpe) մինչեւ 200 տարի կրնայ ապրիլ, եւ թէ Ուաշինկ-թիւն ընտանիք կան, որ 60 տարուան առողջ ու զբարթ ռոկեմուկ (dorade) ունին: Նոյն անձը կը կարծէ թէ կենդանեաց մէջ առաւել երկարակեցիկ են

ձկերն. վասն զի տանը երբեք չափահաս չեն ըլլար, թէեւ կան ձկեր ալ որ երկար տանն ամենեւին չեն աճի: Կ'ըսուի թէ Բեթերոպորի կայսերական ջրարանին (aquarium) մէջ կան 140 տարուան ձկեր, որոնցմէ ոմանք՝ Նոգապատիկ մեծցած, ոմանք ալ նոյնպիսի ժամանակի մէջ ամենեւին չեն մեծցած: Թէեւ ձկանց այսչափ երկայն կենսը կը տրուի, ապակայն կան նաեւ բնաշիրք, որ կ'ընեն թէ ծածանը չազիւ 12 մինչեւ 15 տարի կրնայ ապրիլ: Ասանդիւ ցանկալի էր՝ որ այս հակառակ կարծեաց դիմաց՝ փորձոյ վրայ հիմնեալ կարծիք մ'ալ ըլլար:

Թիմկալիցի ճամպարայրոյցներ:

Բարիդի լապիք մը հետեւեալ տեղեկու-թիւնները կու տայ, որ նամակագրոյց (timbre-poste) ժողովոյնեւ օգտակար կրնայ ըլլալ: Արաիւն Բարիդի առաջին նամակագրոյց՝ ծախողն 120 Ֆրանք կը վճարէ Թոմկանայի ամէն մէկ նամակագրոյցին, ինչ 1860էն յառաջ է. իսկ ինչէն բուր-թիւն անարատ է՝ 400 Ֆր.։ Գաղղիոյ 1849ի նա-մակագրոյցներուն կը վճարէ 25 Ֆր.։ Ս. Մարիտիմոյ կղզւոյն 1847ի նամակագրոյցներուն 2000 Ֆր. եւ անգղիական Կինկայի 1836ի նամակագրոյցներուն 500 մինչեւ 1000 Ֆր.։ Միայն Բարիդի մէջ 150 մեծ վաճառականք կան, որ ամէն թիմկալիցու-ներու, խաղաղք ծախողներու, եւ այլն, պիտոյքը կը հօգտան Նամակագրոյց ժողովոյնեւ առաջինն են Գիլիքի ար Ֆերրարի ի Վարէն, եւ Ալֆրէտ Ռոթ-շիւս ի Բարիդ. կ'ըսուի թէ տանջմէ ամէն մէկը մէկուկէն միւրեւ նամակագրոյց՝ ունենայ: Ֆերրարի երկու քառասուղար կը դառնային նամակագրոյցները կարդի գնելու: Ռոթշիւս իւր ժողովածոյքն 100 գեղեցկակալով մեծ հաստնեւուն մէջ ամփոփած է:

Երկարաւիւն երգիւն:

Միացեալ Նահանգաց Կարտէն-Սիդի (Garden-City) քաղաքին մայր եկեղեցին երգիւն մ'ունի, որ 150 ձայնի փակաղակ (registre) եւ 7752 փող ունի, երգիւնն իրարմէ անշատեալ շքոյ մասերէ կազմուած է: Երգիւնահարն իւր ծուսանդանին վրայ երգիւնը կը զարնէ երկտարականութեամբ: Երգիւ-նին իւրաքանչիւր ստեղծուն (clavier) իրենց փո-ղին հետ երկտարական հաղորդակցութեամբ կապուած են: Հաղորդող թելերն գրեթէ 12 անգ-վոն են: Երգիւնահարը կրնայ իւր ծուսանդանին առջեւ նստած՝ երկտարականութեամբ նստել եկե-ղեցւոյն 13 մեծ զանգակները դաշնակա հնչեցը-նել, այնպէս որ երգիւնին հետ զանգակներն ալ կը դաշնակցին:

Օրոտակար քոչոյն:

Աշխարհի վրայ իբր 2300 տեսակ քոչոյ կը համուրի, որ մարդկան օգուտ կը մտուցանեն: Առնցմէ 1140 ք դեղերու եւ այլ նոյնպիսեաց կը գործածուի, 283ն ուտելի պտուղ է սերմ կու տայ, 117ն ընդեղեն ու կանանչեղեն կը մատակարարէ, 104ն ուտելի արմատ, կոնդէն ու սոխ ունի, 40ը ջրերնեղեն է, 21ն արմատեղի ալիւր (sagon), 21ը շաքար ու մեղր, եւ 30ը թանձր իւղ կու տան: Ուտար իբր 600 բուսոյ տեսակներ (երկրորդական

տեսակները զանց առնելով՝ մեր սննդեւան կը ծառայեն: Ատենցիկ զատ 8 տեսակը՝ մամ կու տայ, 76ը՝ ներկ, 16ն՝ ալ, 40ն՝ իբր ճարակ տնտեսոյ կը զործածեն, եւ 200ն արուեստական վաճաճանս ներու կը ծառայէ: Թուաւոր տնկոյ թիւն իբր 350 է, որմէ 66ը թմրեցողիչ է:

Միմամարտաթիւն:

Տէրութեանց մէջ միայն Անգղիա մենամարտութեան մէջ սպաննողի՝ իբրեւ մարգասպան, եւ վերաւորոյն իբրեւ մեռցնելու ուղղ կը դատէ: Անգղիացին շատ ծիծաղելի բան կը համարէ՝ որ մէկը նախատինք կրելէն ետեւ նախատելէ կարելիութիւն տայ փորը սուր միակելու: Ստորին կարգի Անգղիացին իւր նախատելէն բռնցի հարուստ կը կու տայ, որուն մէջ քաշ են անգղիացիք. իսկ միւրեւայ անգղիացին գաւառափետ կ'ընէ գնախառնայն եւ տուգանք վճարել կու տայ: Անգղիա անգղիանագործ մ'իւր արուեստակցին 150,000 ֆունդը վճարելու դատապարտեցաւ, զիսն զի կարգի մէջ բաժն էր՝ թէ անկիւն իւր անուամբն հանած արձանաց հէնդիակը չէ: Ուրիշ տեղեւոյց անուանի մենամարտիկներն Անգղիա բլայլին՝ դատաւարանի վերին ստեղծին առջեւ խեղճ ոճրագործ գիւյցագործ կը հանդիսանային:

Չուաքճալի է լսել հետեւեալ մենամարտութիւնը: Տէր, կը գրէ դերմանացի լրագրագետ մը Բէթերպուրիէ լրագրի մը զարժանցին. դերմանացի կանանց վրայ դրած ձեր յօդուածն անմօթ է. կը ցաւի՜ որ մէջերին եղած հեռուարութիւնը կ'որդգելու զիւն զիւն երեսն աստիկ ուր զարնելու, անոր համար կը խնդրեմ որ բարեհաճիք դիտաւորութիւնս իբրեւ արդեամբք ի գործ դրած եւ գնեղ ըստ արժանւոյն տպուկեալ նկատելու. զեր նուաստ ծառայէն . . . — Ասոր պատահան եկաւ Բէթերպուրիէն անմիջապէս. Տէր, այն վայրկեանն որ դուք ինծի ասպակի գտրիկ, բարեբախտ խոր Տուրք մը միտքս ինկաւ, որ գրպանես ատճանախ հանելով ձեր գանկը շախխախեմ. անոր համար կը խնդրեմ բարեհաճեցէք դուք գնեղ ըստ արժանւոյն սպաննուած ու թաղուած համարելու: Նուաստ ծառայ . . . :

Թրոյնոյ գործածութիւնը:

Աշխարհիս վրայ իբր 3960 թղթոյ զործատուն կայ, որոնց մէջ 80,000 արք եւ 150,000 կանայք կը զբաղին: Թողլոյ պէտք եղած կտուտեղինաց վրայ կ'աշխատին 100,000 հարկ: Ամէն տարի բրիթէ 1800 միլիոն ֆունտ թուղթ կը պատրաստուի: Կիւր տպագրութեան, վեցերորդ մաս մը բրիտեւ եւ մեացանի պատասխելու կը զործածուի: Եթէ ուղղի ազգի մը քաղաքակրթութեան աստիճանը թղթոյ զործածութեանն չափեմ, պէտք է Հիւսիսային Ամերիկացիներն առաջին քաղաքակրթութեալ ազգն համարել: Ասան զի Միլայեւոյ Նահանգաց մէջ տարին իւրաքանչիւր որ իւր 17 ֆունտ թուղթ կը զործածէ: Եւսքը կու գտն Անգղիացիք. իւրաքանչիւր Անգղիացւոյ կու զայ 11 1/2 ֆունտ, Գերմանացւոյ 8, Գաղղիացւոյ 7, Իտալացւոյ 3 1/2, Սպանիացւոյ 1 1/2, Ռուսի 1 ֆունտ, եւ այսպէս կարգաւ:

ՔԱՂԱՔԱՅԵԱՆ ՏԵՍՈՒՆԵԱՆ

Նախննթաց թուոյն քաղաքական տեսութեան մէջ Պուլկարիոյ խնդին իբրեւ ամենապարզեալ համարելով մանրամասն ծնողներ: Նոր տարուքն վեր էական փոփոխութիւն չտեսնուեցաւ ծնողոյն մէջ, եւ իրենք եւս որոշել արդեւոր եւ չունեցան, մասնաւոր թէ մի եւ նոյն տարտածով փոխելի մէջ են: Մականոյ նոր տարիս ընդհանուր քաղաքականութեան վրայ ազդեցութիւն ըրած կ'ընեալ: Թէ եւ ամենայն քաղաքագետ եւ Արտաքին գործոց պաշտօնակցը անդադար կը յնդիմեն խաղաղութեան քաղոք շնչելը, եւ իրենց կարելի ազդեցութիւնն յայն ի գործ կը դնեն, հանդիմ աշուտ վերջին հետազոտական լոնթոն ամբազի նպատատւոր չեն ճորւար խաղաղութեան. մասնաւոր թէ պատերազմի եղիկը կը պատմանան:

Պուլկարիոյ առժամանակեալ կառավարութիւնն շրջի պատմականորութիւն տարած էր Մեծ տրուքննթաց մայրաքաղաքները: Պատգամաւորութիւնն թէ Վիեննա, թէ Պերլին, թէ Լոնտոն, թէ Բարիս, թէ Հռոմ մեծ համակարգական եւ քաղաքականական ընդունելութիւն գտաւ: Պաշտօնեցի եւ քաղաքագիտաց տուած պատասխանն եւ խորհուրդն անասարակ հետեւեալն էր. — Ամէն Մեծ տրուքննթաց քաղաքի է ձեր խնդրին խաղաղական լուծումը, մի միակ միջոց է ձեր խնդն այս է: Մերք Պերլինի զաշանք որոշմաց վրայ հաստատուն կը կենանք, եւ այսու յուսանք թէ ինքզին յաշու եւք եւ տրուի. քայց Նաւե ձեր պատրեք պիտի ըլլայ խոշմական եւ զգուշաւոր դիրք ուր ընծի եւ ոգի միջադանութեան ու հաշտութեան ցուցնել: — Նու թողի ողիմակ կենանք զնեւ Ռուսիկան Դոմինի՝ իտալիոյ Մուացիոյ գործոց Պաշտօնէին, Պուլկարիոյ շրջի պատգամաւորաց տուած պատասխանը, որ քովմագուլութիւն կընայ համարուի ուղիքներուն ըստին: Չեր Մոնից վերադարձին. կ'ըսէ Պաշտօնեալ, Պուլկարիոյ կառավարութիւնը պէտք է իսկոյն վերջական որոշում մ'ընել: Էյս կրկնոց մէջն մէկը պիտի ընտրէ: Կամ այժմեան առժամանակեալ վիճակն յաւաշ պիտի վարէ, որ զերրուպ անվտանգութեան եւ տնտեսութեան կը լուս, եւ Մեծ տրուքննթաց Պուլկարիոյ չես ունեցնոք քարկամական լուս յարաբերութեանց կընայ վաճառ ու ձեր երկինն որոշել պայրկներն կողիացեալ թողու, կամ Ռուսիոյ չես պիտի հաշտուիք եւ միարանիք, որ անկարելի է Պերլինի դաշանք որոշմանց եւ Կ.Պոլսի Առժամագրոյ մտադիր հետտնողութեան: Այսու հանգիծ կը ծանուցան թէ իտալիա Պուլկարիոյ խորհուրդ տալ չ'ուզեք, զիսն ի՞նչ պիտի երեւոյթ տալ միջամտութեան Պուլկարիոյ տերինն գործոց, որ Պուլկարիոյ եւելի կը վերաբերին. ինչպէս Նաւե իրենց անկ է որոշել, թէ ինչ կերպով եւ ինչ կնիքոցնով է զլուսն հանելու են երկրին կարգաւորութիւնը:

Պուլկարիոյ ասպակայ իշխանին նկատմամբ որոշմունք չեկաւ: Պուլկարի Միլիոնիոյ իշխանին նկատմամբ՝ զանէ միջոցն ցայտմ, մեծ ընդդիմութիւն կը յուրացանին. իսկ Ռուսիոյ կառավարութիւնն ըստ լրագրոց միթի կը անդէ նոյն իշխանին ընտրութեան վրայ, եւ միթի կը հաւանի միւս տրուքննթաց տառաշարածին՝ եթէ իւր պատմանքն ինչ ինչ պայմաններն ընդունուի: Օսմանեան պետութիւնը կը փախարի խաղաղական եւ համեղիշ միջոցներով այս անկանն վիճակն վերջ տալ, եւ կը յուսայ զայն ի գլուխ հանի մտերիս Պուլկարիոյ համադր Պուլկարիոյ պատգամաւորաց չես քանակեցով: Բաց սակէ՛ կը լսուի թէ Ռուսիոյ Մեծ դեսպանն ի Պուլկարի տառաշարած ըլլայ միւս Մեծ տրուքննթաց պետապ-